

חלק פרק אחד עשר סנהדרין

צא.

אמרה ליה כרסיה. דקיסר לרצן גמליאל שבקיה: **שני יוצרים וכו'.** משל הוא. אלו היו שני יוצרים בעירנו אחד יוצר כלים מן המים וכו': **אמרה לו**. א"כ הקב"ה אם מן המים הוא מצייר דמטפה סרוחה שהוא כמים הוא מוליד: **מן העפר לא כל שכן**. שצידו: **דבי רבי ישמעאל תנא קל וחומר מכלי זכוכיה**.

מולעמ * שיולא מן היס אחד לשבעים שנה ולזבעין צדמו תכלת¹⁰. ולכתחלה אינו נראה בכל ההר אלא חלוון אחד: **ולמחר**. שהגשמים יורדין מתמלא כולו חלוונות. ונראה למורי שבזי חלוון¹¹ (רלשון) משרידין כולן. אלא יש צידו לחיות לפי שעה: **גביהא בן פסיסא**. כך שמו והיתה לו עקמומיות גבבו כדמוכת לקמן: ווי לכוון חיביא. או לכס לרשעים: **דחיי מחיס**. אופן שהן חייין רואין אנו שמתין והיאך יעלה על דעתנו שהממים מחזיקין ומחיס: **דלא הוו**. אותן שלא היו מעולם נוצרין ונולדין ומיין אותן שהיו כבר לא כ"ש שמחזיקין ומיין: **א"ל מינא**: חייבא קריא לי וכו'. צא לקמרו: **דימוסנאי**. עוררין בעלי חסם שהיו רוצין ליטול חלק ציהודה וצירושלים: **שבלו בני אפריקא לדון וכו'**. ובמגלת תענית חשיב להו כל אותן ימים שנעשה בהן נסים לישאל וקבעוס יו"ט ולהכי קאמר הכא בעשרים וארבעה בניסן לומר דיוס טוב הוא ואסור בהספד משום נס זה: **ארץ כנען לגבולותיה**. להלך ארעא קרי ארץ כנען ואחם ישחם שלא נדין דשלוו הוא דנענן אבינו היה: **אנטיין**. כתבים שלא יטול אחד בחלק מצדו כמו שעשה אברהם לישמעאל שלא ליטול צמה שנתן ליצחק כלום יש ליה על זה כלום: **שס עומאסא**. כשף ומעשה שדים: כבורות

זו היא תשובה שהשיבה לאביה: **מה כלי זכוכיה שעמלן כרוח של אדם**. שכשהוא עושה אותו יש לו שפופרת ונופח לתוכה וכן נשמע מפי האומנין: **יש להם תקנה**. להמיקן ולחזור ולעשות מהן כלי. והא דלמריטן במגיגה (דף טו.) ונוסין לאדם כלי זכוכית לא שאין להם תקנה אלא שנפסקין לשעתן ואין מתקיימין: **עבשיו שיש מים**. והכי נמי הקב"ה יוצר את האדם מטפה קטנה שאין בה ממש וכ"ש שיכול לבדלם מן העפר. אי נמי כל העולם כולו יצר מתהוה: **ואם אי אפה מאמין**. שהקב"ה יוצר מן העפר: **עכבר**. שקורין אשקור"ל ויש צמיתין שאין נבראין על ידי תולדה: **היום**. מתחיל לבדל וללדת מן העפר ולמחר מהלך כשהוא נברא כלאמרי' צמיתות חולין נהעור והרועב (דף קמ.). **ושמא תאמר לזמן מרובה**. שאלו שרץ אינו נברא לאלתר אלא לזמן מרובה שבו או שבעיים ותהא קבור שאין הקב"ה ממהם הממים לפי שעה: **לך עלה להר וכו'**. חלוון.

אמרה ליה ברתיא שבקיה ואנא מהדרנא ליה שני יוצרים יש בעירנו אחד יוצר מן המים ואחד יוצר מן המים איזה משובח א"ל זה שיוצר מן המים א"ל מן המים צד מן המים לא כל שכן דבי ר' ישמעאל תנא ק"ו מכלי זכוכית מה כלי זכוכית שעמלן ברוח בשר ודם נשברו יש להן תקנה בשר ודם שברוחו של הקב"ה על אחת כמה וכמה **א"ל ההוא מינא לר' אמי אמריתו דשכבי חיי והא הוה עפרא ועפרא מו קא חיי א"ל אמשול לך משל למה הרבר דומה למלך בשר ודם שאמר לעבדיו לכו ובנו לי פלטרין גדולים במקום שאין מים ועפר הלכו ובנו אותן לימים נפלו אמר להם חזרו ובנו אותן במקום שיש עפר ומים אמרו לו אין אנו יכולין כעם עליהם ואמר להן במקום שאין מים ועפר בניתם¹⁶ עכשיו שיש מים ועפר על אחת כמה וכמה ואם אי אתה מאמין צא לבקעה וראה עכבר שהיום חציו בשר וחציו אדמה למחר השריץ ונעשה כלו בשר שמא תאמר לזמן מרובה עלה להר וראה שהיום¹⁷ אין בו אלא חלוון אחד למחר ירדו גשמים ונתמלא כולו חלוונות א"ל ההוא מינא לגביהא בן פסיסא ווי לכוון חייביא דאמריתון מיתי חייין דחייין מיתי דמיתי חייין א"ל ווי לכוון חייביא דאמריתון מיתי לא חייין דלא הוו חיי דהוי חיי לא כ"ש א"ל חייביא קרית לי אי קאימנא בעיטנא כך וארבעה בניסן איתנטיילו דימוסנאי מיהודה ומירושלים כשבאו בני אפריקא לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו היא דכתיב יארץ כנען לגבולותיה וכנען אברהון דהנתו אינשי הוה אמר להו גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהם אמר להם מהיכן אתם מביאים ראיה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה שנאמר¹² ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו¹³ עבד שקה נכסים על עבד למי ונכסים למי ולא עוד אלא שהיה כמה שנים שלא עבדתו אמר להם אלכסנדרוס מלכא החזירו לבו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה מיד ברחו והניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נטועות ואותה שנה שביעית היתה שוב וא' פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו הרי הוא אומר יזה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום תנו לנו כסף וזהב שנמלתם ממנו אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדרוס אמרו להם הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות והלך ודן עמהן אמר להן מהיכן אתם מביאים ראיה אמרו לו מן התורה אמר להן אף אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה שנאמר¹⁴ ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששיעבדתם במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה תנו לנו שכר עבודה מוקדון החזירו לו תשובה אמרו לו תנו לנו זמן שלשה ימים נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה מיד הניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נטועות וברחו ואותה שנה שביעית היתה שוב פעם אחת באו בני ישמעאל ובני קטורה לדון עם ישראל לפני אלכסנדרוס מוקדון אמרו לו ארץ כנען שלנו ושלכם דכתיב ואלה תולדות ישמעאל בן אברהם וכתיב¹⁵ אלה תולדות יצחק בן אברהם גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהם לפני אלכסנדרוס מוקדון אמר יצחוני אמרו הדיוט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם נתנו לו רשות הלך ודן עמהן אמר להם מהיכן אתם מביאים ראיה אמר להן אף אני לא אביא ראיה אלא מן התורה שנאמר¹⁶ ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מעל יצחק בנו בעדו חז' יצחק אל ארץ קדם: כבורות**

תורה אור השלם

1. צא את בני ישראל ואמרת אליהם כי אתם באים אל הארץ כנען ואת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבולותיה: כמובר לו ב עבר ויאמר ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו: כראשית ט טו
2. וזו נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום ויצילו את מצרים: שמות כ טו
3. ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה: שמות כ טו
4. ואלה תולדות יצחק בן אברהם אשר ילדה הנה המצרים שפחת שרה לאברהם: כראשית טו כ
5. ואלה תולדות יצחק בן אברהם אשר ילדה הנה המצרים שפחת שרה לאברהם: כראשית טו כ
6. ואלה תולדות יצחק בן אברהם אשר ילדה הנה המצרים שפחת שרה לאברהם: כראשית טו כ
7. ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק: רש"י ד"ה חלוון וכו' שיולא מן היס. עיין גליון רש"י מנחות דף מג ע"א ד"ה ועולה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חלוון וכו' שיולא מן היס. עיין גליון רש"י מנחות דף מג ע"א ד"ה ועולה:

הגהות הגר"א

[א] נב' פעם אחת נמחק:

לעזי רש"י

אשקור"ל ואשקור"ל. סגס

ה א מיי פייני מה' מלכיס ה' ב' יפיע מה' מלכיס ה' ב' יפיע מה' מלכיס ה' ב' יפיע

תורה אור השלם

1. יקרא אל השמים מעל ואל הארץ לרין עמו: תהלים נ ד עמו: 2. אתה הוא יי לבדך אמה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לך משתחוים: תהלים טו 3. היום וחסד עשית עמדי ופקדתך שמרה רחמי: איוב יב 4. הלא אמ חטיבי שאת וכל לא חטיבי לפתח חסאת רבץ ואלריך משקטתו ואתה תמשל בו: בראשית ו ד 5. הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתם מידיהי ובינתי עם עור ופשה קרה וילדת יחידו קולו יהיה ושובו הגה: ירמיהו לא ו 6. או ידלג כאלי פסח ותרו לשון אלם כי נבקעו במדבר מים ונהלים בצרבת: ישעיהו לה ו בלע המות לנצח ותמה ארתי אלמים דמעה מעל כל פנים הרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי דבר: ישעיהו כה ח 8. לא יהיה משם עוד עול ימים ויום אש לא ימלא את ימיו כי ימות בן מאה שנה ויהוהו בן מאה שנה יקלל: ישעיהו סו כ ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אפריכם וכרימכם: ישעיהו סא ה 10. תפירה הלבנה ובושה החמה כי מלך יי צבאות בהר ציון ובירושלים ובגד זקניו כבוד: ישעיהו נב כ 11. והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום הבש יי את שבר עמו ומחשד מקחו ירפא: ישעיהו ל כ 12. רא עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מדי מצילי: דברים לב ט 13. אן ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לך ויאמרו לאמר אשרה לך כי גאה אגה סוס ורכבו רמה כים: שמות טו א 14. אן יבנה יהושע מונח לך אלהי ישראל בה עיבול: יהושע ה ל 15. אן יבנה שלמה בנה לכבוש שקץ מונח בך אשר על פני ירושלים והמלך שקץ בני עמו: מלכים א יא ז 16. אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה: תהלים פד ה 17. קול צפוף נשאו קול יחדו ידענו כי עין בעין יראו שבות יי ציון: ישעיהו נב ח 18. תורה עדה לנו משה מורה קהלת יעקב: דברים לג ד 19. מנע בר יקבדה לאום וקרבה לראש משבור: משלי יא כ

כבורות תלמי הצבורות: יקרא אל השמים מעל כלום יקרא הקב"ה לנשמה הנלה לו לתוך גופו של אדם (ה) מאל השמים מעל ויקרא לך כל הגוף שצא מן הארץ: מפני מה שוקעת במערב. סוכב אף כל העולם עד שמחזור למקום ורשמה למורח ומשקע דלי הוה הכי לא הוה אמינא לך מפני מה שוקעת במורח דנוהג העולם כך הוה ממקום שיצא סס נכנס: כדי לייסן שלום לקונה. להקב"ה שהשכינה במערב וכיון שמגיעת עד מערב הולכת ומשתחווה לפני הקב"ה שצדקה ולכן שוקעת ונכנסת כפופה לפני הקב"ה: ופתי עד פלגא דרקיעא. דאס לכן מתכוונת למה הולכת בתוך המערב תצא עד אלמנעו של רקיע ומשקע לשם ומשם משתחווה לפני מערב שכן דרך צ"ט משתחווה בתוך לפני המלך ואינו מתקרב כל כך: משום פועלים. דאילו כן היה מחשיך פתאום ששקממה הצמנע הרקיע מאירה ציורה וסוכרים שעדיין יש שהם ציוס והיו פועלין שוהין צמלאתמן עד ששכינה ועוברי דרכים נמי לא היו יודעין ממי ישקן לנפש להס ציה לניה ולכן שוקעת במערב ששהולכת ומשתפלת והולכת וכלה אורה וידעין שמגיע שעת חשיכה: משפט יצירה. שנקרס כולו בצכר וגידין ועלמות: פקידה. משפה שהמלך פוקד הטיפה ומציאה לפני המקום מה תהא עליה כדלמרינן צפרק כל היר צמכסת גדה (דף טו): מיד נזרקה צו נשמה ופיוט: אמר ליה. רבי משעת יצירה: ואמר לו. אנטונינוס וזי אפשר לחמיכה שתקיים אפילו ג' ימים בלא מלא שאינה מסרחת וה"נ אילו לא היתה נשמה נמוחה עד שעת יצירה היאך תמקיים הטיפה של מסרחת שזכר מולדת: שטיפה מסרחת שזכר מולדת: למדני אנטונינוס. מדברי למדני: ופקודתך שמה רוחי. משעת פקידה נשמר רוחי: משפט יצירה.

כשיוצא ממעי אמו או משעת יצירה: א"ל. רבי משעת יצירה: אמר לו. אנטונינוס א"כ בועט במעי אמו ויוצא אלא משעת יצירה: כס עור ופסה. שחין עס מומן: וכתיב או ידלג כאלי פסח. דמשמע שמתרפאין: עומדין במומן. ואח"כ מתרפאין: בלע המוח לנגח. דלעמיד לנח מאחר שחין שזכר ארין מחין: כי הנער. כלומר כשימות אדם לעמיד ומת בן מאה שנה יאמרו נער הוה מת כי הנער בן מאה שנה ימות. אלמא מחין: וחפרה הלכנה ובושה החמה. משמע שיהא אורס כהה וכתיב והיתה אור הלכנה כאור החמה: כאן לימות השמים. כשיכלה השיעבוד והיתה אור הלכנה כאור החמה ולעמיד לנח וחפרה הלכנה ובושה החמה מרוב נהסו של לדיקיס: ולשמואל דאמר. צדוכתא אחרימי: אין צין העולם הוה וכו'. ארדי וארדי לעוה"ב: אלא כאן במחנה שכינה. וחפרה מוזי השכינה: כאן במחנה לדיקיס. כאן במחנה רשעים לא גרסינן: כתיב אני אמיס ואחיה. דמשמע כשם שאני אמיס את הארס כך אני משייהו כשמת בעל מוס עומד ומי בעל מוס: וכתיב מחלתי ואני ארפא. שכשהוה מחיה מרפא את המחץ ועומד שלם: והדר מה שמחלתי. שלחך כן מתרפא וכו'לעיל עומדין במומן ומתרפאין: מיהא כחאד וחיים כחאד. וה"ק אני ממת אדם זה ומחיה אדם אחר: בדרך שהעולם נובע. שזה מת זה נולד: מה מחץ ורפוי כחאד. ואין רפואה אלא במקום מחץ: יצירה. משמע לעמיד: נשאו קול יחדו. היינו קול אחד: המונע הלכה. דכתיב בראשית ברא שביל התורה שהיא ראשית וישראל נקראו ראשית תצואתה: שעמדין להנחיל' ברא אלמים את השמים וגו'. בר. תורה: יקבחו

46) פסחים סח. 3) וצפוק כתיב מהופך עיר ח"א שמישבו, 4) שבת פג. ודף קטל: ברכות לד: [פסחים סח. לקמן נט, א. 7) וצ"ל: מלכות, 8) ופסחים סח. ע"א 1) ושבח טו: וע"י מוס' דס"ה אלא מעשה, 10) וירמיה ב, 11)

הגהות הב"ח

מוסף רש"י

כתיב אני אמיס ואחיה וכתיב מהופכי ואני ארפא. כיון שאמר השמים הוה מחיה, פסוק דהמחזיק יכיל לרפואה, אלא הוה אחי לאשמועינן דלא ימנע אחי ואחיה לוי דמתים חיים קאמר, אלא לוי אמיס את השמים ואני מחיה וון את השמים ויהי את העולמים, ואני כתיב בתורה מחלתי וכלי ארפא, אלא משם שמחלתי אני ארפא, דאין אחי עזמתי שאני ממת אני מחיה ופסחים סח.

אם היה נשמה נמוחה עד שעת יצירה היאך תמקיים הטיפה של מסרחת שזכר מולדת: למדני אנטונינוס. מדברי למדני: ופקודתך שמה רוחי. משעת פקידה נשמר רוחי: משפט יצירה.

פסח ותרון לשון אלם כי נבקעו במדבר מים ונהלים בצרבת ויהי אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום הבש יי את שבר עמו ומחשד מקחו ירפא: ישעיהו ל כ 12. רא עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מדי מצילי: דברים לב ט 13. אן ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לך ויאמרו לאמר אשרה לך כי גאה אגה סוס ורכבו רמה כים: שמות טו א 14. אן יבנה יהושע מונח לך אלהי ישראל בה עיבול: יהושע ה ל 15. אן יבנה שלמה בנה לכבוש שקץ מונח בך אשר על פני ירושלים והמלך שקץ בני עמו: מלכים א יא ז 16. אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה: תהלים פד ה 17. קול צפוף נשאו קול יחדו ידענו כי עין בעין יראו שבות יי ציון: ישעיהו נב ח 18. תורה עדה לנו משה מורה קהלת יעקב: דברים לג ד 19. מנע בר יקבדה לאום וקרבה לראש משבור: משלי יא כ

